

Numărul 2

Oradea-mare 11/24 ianuarie 1904.

Anul XL.

Apare duminică. Abonamentul pe an 16 cor., pe $\frac{1}{2}$ de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei.

Catastrofa Daciei.

— Roman istoric. —
(Urmare.)

Și apoi încep să explice tovarășilor săi cum a reușit el să descopere secretul tezaurului.

— Veți vedea stânca de care vorbește documentul, îndată ce vom ajunge la marginea poienii, unde înainte de aceste cu o sută și șeptzeci de ani Dacii aveau un templu minunat rădăcat în onoarea zeului lor principal, a înfricoșatului Zamolxis. Între zidurile acestui templu se junghiau jertfele în onoarea zeilor și de aici se trimitea tot la patru ani odată sol la Zamolxis. Aici locuia și preotul profet cu cîștii și poliștii lui, petrecându-și viața în rugăciuni și asceta severă... Dar iată stânca!

Din desetul pădurii ieșiră într-o poiană largă.

— Aprindeți torțele! — ordonă acum Filetus.

Cremenea scăpără scânteii, și peste câteva minute reușiră după mai multe probe zadarnice să aprinde torțele.

Filetus cu tăblița cerată în mână explică lui Bituvantis.

— Iată pîriul despre care vorbește Mucapor, sau mai exact zis Scardon, în scrisoarea sa. De aici, de la țermurii lui, sînt mai bine de patruzeci de pași până la stîncă, dar cu toate acestea sînt mai convinși decît până acum, că pîriul s-a schimbat cursul.

— Lucrul și mie-mi pare posibil — încuviință Bituvantis.

La poalele stîncei Filetus se aplecă și rădică o mână de petricele mărunte.

— Veți, aceste petricele le-a adus apa la poalele stîncii, de oare ce nimeni n'ar cuteză să presupună, că au fost aședate aici de mână de om. Ce scop ar fi putut avea să care oare cine petricele din albia pîriului la aceasta stîncă?

La flacăra torțelor Filetus și soții săi încep să se aplece și să rădică o mână de petricele mărunte.

— Aici e! — exclamă deodată cu bucurie Filetus.

Bituvantis alergă la el.

— Unde e? — întrebă agitat.

— Aici! — răspunde acesta arătând niște semne săpate de mână de om în stîncă.

— Hei, oameni, veniți aici cu pîrghiile!

Cei chemați grăbiră în fugă la Filetus. Acesta reuși să afle o crepătură în stîncă.

— Văriți aici pîrghiile! — demandă libertinul. Dați-mi un ciocan!

În stîncă sunară lovituri dese și puternice de ciocan, pîrghia groasă se încovoia

sub greutatea a patru oameni — și peste câteva minute de trudă din steanul de stîncă se rostogoli un cub de peatră cioplită.

Cinci laturi ale cubului erau cioplite netede și potrivite exact în gaura patrungiulară largită ase-

George I. regele Greciei.

menea de mână de om în formă regulată, până când laturea din afară a cubului remase zdroburoasă, ca să nu se poată observa că e vîrit în stîncă.

Pe apertura ce se deschise în urma cubului depărtat abia se putea tîri un om culcat pe foale, atât de mică eră.

— Documentul conține lucruri adevărate — se bucură Filetus. — Să urmăim numai mai departe instrucțiile lui Scardon. Dați-mi o torță.

Filetus luând torța aprinsă, se tîri pe foale în gaura din stîncă.

— Veniți după mine! — se auzi peste câteva clipe glasul seî infundat din stîncă. — Aduceți ciocanele!

Bituvantis, mai corpulent decît fostul seî selav, numai cu anevoie putu întră prin gaura strîmtă, care pătrundea adînc în stîncă, și află pe Filetus stînd în picioare într'o peșteră mică și visî-tînd de-a mînentul pîreții acestuia.

Filetus luă ciocanul ce-l aduse Bituvantis și începî a bate cu el în pîreți, ascultînd cu luare amînte sunetul produs de loviturile sale.

La un loc, unde i se părî că lovitura sună a gol, se oprî și tînînd torța aproape, observă sculptate în peatră aceleași semne ce le vîduse afară pe cubul ce ascundea intrarea în aceasta peșteră.

— Sîntem pe urmă bună! — esclamă Filetus. — Aduceți pîrghia!

Cîteva minute în urmă, din pîretele peșterii cădî o lepede de peatră, și Filetus bătînd cu ciocanul în scobitura de unde se deslipise lepedea, auzi sunet metalic ascuțit.

— Ușa de fer! — esclamă cu bucurie, și ciocanul îi tremură în mîna de agitație.

Acum nu mai încăpea nici o indoială, că cercetările sale obositoare vor fi încoronate de o strălucită reușită.

Cu păzire febrilă căută după un loc acomodat de a vîri pîrghia de fer ca să delătore și aceasta ultimă pedecă. După puțină cercare își puse degetul pe o gaură aflată lângă țîtini, și cu privire încîntată făcu semn lui Bituvantis să aplice acolo pîrghia. În sufletul seî intrară chipuri înălțătoare; vedea Dacia curățită de barbari; și șcirea că la aceasta și el a conlucrat îl umplu de mîndrie.

Țîtînilor mîncate de rugină nu multă vreme resistară pîrghii, și ușa de fer cădî zîngînînd pe peatră la picioarele lor.

Filetus fu primul care intrase în peștera a doua. Aceasta eră cu mult mai spațioasă decît cea alaltă. Dar Filetus n'avu nici timp nici voie de a compară peșterile cu privire la mărimea lor, de oare ce atențiunea lui fu captivată cu totul de altceva. Lângă pîretele peșterii observă trei lădi mari de lemn legate cu pente de fer.

Fără de a zice lui Bituvantis să-i ajute, Filetus începî a lovî cu ciocanul seî greu în coperișul unei lădi, care i se părî mai mare decît celelalte. Bituvantis urmînd esemplul libertinului, năvăli și el asupra lăzii și peste câteva minute coperișul sări prefăcut în țanduri.

Un ah! involuntar de uimire scoaseră ambii, când vîdură strălucind în lumina strălucitoare a torțelor o mulțime de vase de aur aranjate în ordi-nul după mărime.

Filetus luă în mîni un pocal mare împodobit cu cirade artistice și-l esamină cu ochi de preceptor.

— Poporul care a dat naștere unor artiști ca aceia cari au făcut aceste cap-de-opere nu poate fi barbar, zise el. — Auctorii noștri au fost nedrepti, cînd au dat Dacilor epitetul de barbari.

Lada peste câteva minute fu deșertată de Filetus.

— O sută douezeci! — esclamă libertinul pî-nînd ultimul pocal pe solul petros al peșterii. — Număr rotund. După calculare superficială conținutul acestei lădi valorează cel puțin un milion de dinari, sau patru milioane de sesterții, calculînd nu-mai prețul aurului brut.

La porunca lui Bituvantis, oamenii seî începî a duce pocalele afară și a le pune în sacii ceî adu-seră pentru acest scop. Libertinul și Bituvantis se puseră să spargă și celelalte lădi. Așteptările lor și aici fure mulțumite peste măsură, căci una din lădi a fost plină de ruđi de aur și argint, iar cealaltă de tăiere de aur.

Timpul trecuse repede între emoțiunea bucuriei, și lui Filetus nu-i veni să creadă, cînd unul dintre servitori îl făcu atent, că dacă au de cuget să se rentoarcă încă în aceea noapte în capitală, trebuie să pornească, căci la resărit s'a ivit deja luceafărul de dimineață.

Bituvantis eși afară din peșteră și după ce se orientase asupra timpului de pe stele, se rentoarse la Filetus și-i zise:

— Trebuie să pornim momentan. N'aș voi să tîn în nedumerire o zi întreagă pe Lucila. Afară de aceea am de cuget a da față cu Athaulf încă azi. Sînt sigur că-l voi înduplecă să-și retragă pe un timp oare care oastele.

— Atunci să închidem iarăș peștera — zise Filetus — de oare ce o parte a comoarei va rămă-nea aici. Aurul e greu; nu-l vom putea duce tot. Măne noapte vom veni iarăș!

Eșiți la larg, servitorii potriviră la loc cubul de peatră, care ascundea intrarea în peșteră și porniră încovoiați sub povara neobicinuită.

Filetus pașia înainte cu torța aprinsă, arătân-du-le calea pe unde să meargă.

Până la marginea pădurii nu li se ntemplase nimic, aici inse, cînd Filetus voi să stingă torța din precauțiune, ca să nu fie observați de oare cine, se trezi de-odată că un bărbat, ce isvorit din pămînt, se aruncă asupra lui și-i smulge din mîni torța.

Libertinul la început cugetase că l-a atacat vre-unul dintre servitorii lui Bituvantis, a cărora credință atât de mult a laudat-o stăpînul lor. Filetus involuntar își puse mîna pe mînunchiul pum-nalului seî... Prin creerii lui îi trecu ca un fulger un cuget mîntuitor... Prezența de spirit și curajul repede decîdător au mîntuit de multe ori pe mulți ênși din situații mai critice, ca în care me aflu eș și Bituvantis — își cugetă. Dar degetele sale rama-seră înleștate pe mînunchiul pumnalului și brațul seî amorti paralisat.

La lumina torții rădicate de cătră bărbatul ce o smulse de la el, vîdî curgînd din toate părțile figuri uriașe de bărbați. Un urlet cumplit însoțit de zîngînit de arme îi făcu pe Filetus și Bituvantis să preceapă, că sînt încungîrați de Goți. Servitorii scăpară sacii cu aur și se mbulziră în giurul lui Bituvantis, ca și cînd acela i ar fi putut mîntui de armele ce se rădicau amenințător asupra lor.

Bituvantis pricepu la moment, că cu forța nu

va putea eși din incurcătura în care ajunsese, fiind numărul Goșilor cel puțin de zece ori mai mare decât al lor.

— Iși alege deci drept armă de mântuire prudența și strigă cu sânge rece :

— Stați pe loc, ostașilor ! Să ne pricepem unul pe altul ! Află-se printre voi cineva care să știe latinește ?... Noi nu venim cu intențiunii de dușmănie. Sântem trimiși să vorbim cu comandantul vostru. Conduceți-ne deci înaintea lui Athaulf !

Sgomotul lărmuitor se schimbă în murmur de uimire, căci printre Goși se aflară mai mulți ênși cari înțeleseră cuvintele lui Bituvantis. Săbiile dispărură în teți, privirile amenințătoare se inseninară, mânia fețelor bărboase se topi în zimbete de salutare. Ca și când le-ar fi fost rușine de purtarea lor de până acum, Goșii se retraseră între închinățiunii profunde, lasând pe Bituvantis și tovarășii sei în mijlocul unui cerc mare.

Circumferența acestui cerc alcătuit de bărbați cu espresiunea celei mai nedumerite curiosități pe fețele lor luminate de flacări de torțe, de-odată se deschise la un punct, lăsând să între înaintea lui Bituvantis o grupă mica de călăreți.

— Am înțeles că v'ați exprimat dorința să fiți conduși înaintea mea ! — cuvântă Gotul ce stătea în fruntea călăreților.

Cuvintele aceste le rostî în limba latină. Bituvantis se închină Gotului și zise :

— Sântem trimiși la comandantul trupelor cari țin sub asediū capitala. Numai acestuia putem da deslușiri despre scopul soliei noastre.

— Eu sânt comandantul acestor trupe. Dar voi cine sunteți ?... De unde veniți ?

— Sântem cetățeni romani și venim din capitală.

— Din Roma ? — se miră Athaulf.

Bituvantis hesită incurcat cu răspunsul. Un glas intern îi șoptiă, că barbarul dinaintea lui nu-l va crede, dacă se va folosi de minciună și-i va spune că vine din capitala lumii. Ca aceasta misiune să fie proptită de aparența adevărului, s'ar fi cerut ca tovarășii sei să fie mai mulți la număr și provăduți cu arme. De oare ce nime nu l-ar fi crezut că a putut face o cale atât de lungă, printre atâția inimi cu cincî oameni nearmați, spuse adevărul.

— Venim din capitala Daciei, din Sarmiseghetusa și sântem trimiși de guvernatorul acestei provincii.

— Ce provincie ? — strigă infuriat Athaulf. — Romanii nu mai poruncesc în aceasta țară cucerită cu armele noastre. Sunteți încungîurați în cuibul vostru, nu mai puteți scăpa de mânia mea. Cu toate aceste ai încă îndrăsneală de a vorbi despre guvernatorul vostru, ca și când voi ați fi aceia cari ne-ați strivit. Și încă nu te rușinezi a veni înaintea mea cu minciună. Om de nimica ce ești !

— Indrăsneala acestui miserabil e ofensă pentru noi ! — strigă un Got de lângă Athaulf în care recunoașcem pe Friharza. — Cine poate eși din Sarmiseghetusa ca să nu-l observăm ?

— Noi ! — răspuse hotărit Bituvantis.

Athaulf își perduse cumpătul. Vinele tēmpelor i se umflară de mânie, ochii i se aprinșeră de foc sēlbatic.

— Mincinosule ! — răcnî ca scos din fire.

— Mai bine de o oră te pândim ce faci,

totuș ai nădejde să scapi cu minciună din mâinile noastre.

Și nebun de mânie, își smânci sabia din teacă. Calul se uță sări în doue picioare de durere, cum îi infipse până la sângerare pintenii în coaste.

Dar în momentul când sabia infuriatului eră să cadă pe capul lui Bituvantis, Athaulf își simți brațul cel drept strins ca în verigi de oțel.

Bituvantis păși câțiva pași înapoi și încercă a se apăra cu esplicări. Încă nu erau pierdute toate. Mai avea o armă puternică, de la care așteptă rezultat bun. Repede se aplecă la un sac și, întorcându-l cu fundul în sus, îi deșertă tot conținutul înaintea calului lui Athaulf.

— Noi venim cu daruri la tine și tu totuș ne ameninți cu moarte — zise Filetus vedēnd că Bituvantis nu află cuvinte potrivite.

Calul se spăria și începū a sări ; vasele de aur se rostogoliră sub copitele lui.

Brațul ce ținū înțepenită până acum dreapta lui Athaulf se aruncă după frēnele calului, pe cari prințēndu-le, animalul tremurător de frică se opri cu picioarele pironite în pământ.

Furia lui Athaulf se întoarse acum cu toată puterea în contra aceluși temerar, care nu s'a temut a-l opri de la împlinirea intențiunii sale sângeroase.

Când vedū inse barba și pērul alb al bărbatului ce-i ținea frēnele calului de șea, fiind că și el eră calare, mânia lui dispărū.

— De ce me oprești, Samanarich, să pedepșesc pe acest ticălos, după cum ar merită ? — întrebă tremurând încă de mânie.

— Pentru că așa voesc zeii — răspuse ewartul cu gravitate. — Ți-am adus erî vestea, că un prisonier care a fost dedicat jertfă lui Wuotan a scăpat din închisoarea sa. Jertfa promisă odată zeului trebuie împlinită la tet casul. Iată ocasiunea binevenită de a putea satisface acest sfânt obligamēt ! Am promis să împodobim copaciul sfânt cu un cap de om, și iată acum avem șese !

(Va urmă.)

Tit Chitul.

Dragostea.

*Dragostea nu-î lucru mare,
Nici n'a fost cândva minune,
Totuș dulcea-î fermecare
Nici un glas n'o poate spune.*

*Unii 'n binele cel mare,
Ce l trădesc într'un minut
Într'o dulce sărutare :
Rațul ered — că l-au vedut.*

*Alții-și uitū reu 'n care
Ani de zile-au chinuit
Și 'ntr'o dulce sărutare
Piere iadul cel cumplit.*

*Fie una — alta fie,
Rostul lumii cum ar fi, —
Lumea-î goală și pustie
Dragostea până n'o șci.*

Maria Gioban.

Visul reu.

*Dormind mi te-am vedut in vis,
Soflo si mi se parea,
C'ai devenit — ce treaz nici cand
Zeu nu mi-ar fi plesnit prin gand —
Regina, draga mea.*

*Regina, da, tu ai ajuns,
Regina cap incoronat,
Consorta unui craiu vestit
Si mult norod din resarit
Stapană te a chemat,*

*Si braț la braț mi-te-am vedut
Cu-al tei iubit, puternic craiu;
Rideati, glumiați, ve 'ndragostiați,
Potop de nestimate aveati
Si-al vost' palat: un raiu.*

*Si doamuă te numiam si eu,
Dar dragostea m'ardea cu foc
Si 'n timp, ce eu mi-te-admiram,
Si fericire iti uram:
„La multii ani cu noroc“,*

*Simțiam un junghiu in al meu pept:
Me pregătiam cu brațul stang,
Ca celui craiu vestit deodat
In chip de animal turbat
Viața să i o sting.*

*Dar nu puteam s'o fac, de si
Grozav me apesa in pept
Durerea. Biet' de min' pe loc
Me mistuiam. Dar tot cu foc
Priviam in ochii ti drept.*

*Si ochii ni s'au intilnit:
De sus, din naltul tronului
Ai tei luceferi ardetori
Ca fulgere venind din noa,
Dand slavă Domnului,*

*Cădută-a drept asupra mea.
Si ti-am zimbii: simțitu-m'am
Pe un moment chiar fericit,
Dar ochi-ti m'au desprețuit:
Neliniștitu-m'am.*

*Creșut-am inse, c'ai mei ochi
Me'nșeală si de noa acum
Un zimbet dulce ti am trimis,
Dar tu te-ai incrunat; mi-am zis
Ca cel ramas pe drum:*

*O! vai, nefericit ce sunt!
Soflo, tu me urgisești!
Si nu 'nteleg! Eu ce am greșit?!
Dar me 'ncruesc deodat' vedend
Momente diabolice:*

*In sânge 'noată cei doi ochi
Ai mândrei de me ingrozeșc;*

*Ș-un gest de monstru ti insoți
Cuvântul greu, ce se lăți
Ca urletul drăcesc:*

*„Să-l spânzurați pe cel infam
De colo la moment pe loc!“
Strigași de bubu deodat'
In lung si lat cel vast palat,
Si ca un val de foc*

*Ca unda mării ved vuind
Un grup de slugitori crăești
Spre min' cel făr' de testament
Să-mi facă capet la moment.
Adio, plăoeri lumești!*

*Me prind, me leagă tot butuc
— Nici vorbă de ceremonii —
„Si încă tot n'ati isprăvit?!“
Sunași de sus necontenit
Ca tigru din pustii.*

*Sunt lângă lemn, ș-un slugitor
Desface ștreangul — par' că-l ved —
Si svèrr! in gatu-mi. Sunt perdut!
Dar nu, căci visu-a dispărut,
Când moartea stam s'o ved.*

Ion Tăhisi.

Henryk Sinkiewicz.

Treifelei.

I

Atelierul, in care locuam si pictam eu cu Swiatecki, nu era plătit; înteu pentru că amendoi impreună aveam numai 5 ruble, si a doua pentru că simțiam amendoi un fel de groază contra usului de a plăti chiria.

Pe noi pictorii lumea ne numeșce prădători, si eu din parte-mi mai bucuros imi bea bani, decât să-i cheltuesc plătind chiria.

In cât pentru stăpănu casei, acela era om de treabă, si noi ușor puteam să-l tragem pe sfoară.

El de regulă ne cercetă dimineața. si ne poftia să-i plătim chiria restantă; in momentul acela se ridică Swiatecki, care durmia pe padiment pe o mardră goală, se inveluă cu un postav turcesc, care ne servia drept acoperemnt pentru tablouri si zicea cu voce profundă:

„Bine că te ved, căci visam tocmăi că ai murit!“

Stăpănu superstitios, care pe semne se temea de moarte, se umplea de flori. Swiatecki se răsturnă apoi pe spate, întindea picioarele, punea mânu pe pept si continuă:

„Priveșce, era in poziția aceasta: aveai mânuși albe, (a căror degete erau cu mult prea lungi,) si ghetă de lac; intocmăi ca acum.

In momentul acesta observam eu:

„Câte-odată visurile se implinesc!“

Acest „câte-odată“ il scoase pe stăpănu din fire. Ca turbat, trânti ușa si plecă pe scări la vale, sărind tot câte 3—4 trepti de-odată si blăstēmând intragă lumea. Iar pe noi să ne dea pe mâna exe-

Asil pentru copii pe malul mării.

cutorului; dar erá cu mult mai de omenie, decât să și facă asta.

Și în sfârșit, chiar să-o fi făcut; la noi găsiá puțin de cuprins și de sigur cugetá și stăpánul cá dacă va da atelierul și culina cea mică, care erá lipită de el, la alți pictori, va face și cu aceia dacă nu cumva mai triste esperințe cel puțin tot atât de triste.

Încetul cu încetul tactica noastră începú a perde din valoare, căci stăpánul se cam împretiní cu idea morții. Swiatecki avea tocmai de gând, a pictá trei tablouri în felul lui Würtz sub titlul: „moartea“, „înmormântarea“ și „redeșteptarea din moartea aparentă“. Se 'ntelege cá în toate 3 figurá stăpánul.

Tablourile de felul acelora eráu specialitatea lui Swiatecki, carele, ca să ne exprimăm cu vorbele lui proprii, cu deosebire pictá: „Oamení morți“, „capete de oameni morți“, „cadavre în diferite poziții“ etc. Se pare, cá aceasta e cauza cá nimení nu cumpără vre-un tablou de-al seú, cu toate cá are talent. A trimis și el la espositia din Paris doue tablouri de-ale lui, și de oare ce am trimes și eú tabloul meú „Jidanií la riul Siret“, pe care în catalogul espositiei l-aú botezat „Jidanií la riul Babylonului“, așteptam améndoí cu nerăbdare sentința juriului.

Swiatecki vedea toate în colorí negre, el zicea: juriul e compus din categoria cea mai proastă de oameni nebuni, și dacă cumva n'ar fi așa, atunci așa fi eú nebun, el ar fi nebun, tablourile noastre sânt nebune, și nebunia cea mai mare ar fi premiarea acestor nebuníí.

Locuiam deja de 2 ani împreună, și nu poate nimenea șei, cât de mult me enervase el. Ambițiunea lui Swiatecki erá să fie privit drept un „cadavru moral“. Între altele își inchipue cá e bețiv, fără cá să fie. Își toarná 2—3 păhare de rachiú după cravatá și priveșce în giur, dacă l-am vedut, și dacă nu e sigur de aceasta, atunci împinge pe careva dintre noi cu cotul, priveșce chioríș la el și-l întrebá cu voce profundá:

„Nu-í asá cá am decădut foarte mult?... cum?... nu e asá?“

Noi îi respundem: cá nu e cuminte. Atunci devine turbat, căci nimic nu-l indispuie mai mult, ca și când nu vrei să recunoșci decadența íuí moralá.

Și cu toate acestea e un copil asá de bun.

Odatá ne rătăcirăm prin munții din apropierea orașului „Zell am See“.

Înoptase și ușor ne-am fi putut frânge grumazií. Atunci zise Swiatecki:

„Ascultá Wladek! Tu ești cel mai talentat dintre noi doi, deci tu ai causá mai mare pagubá. Eú voiú merge înainte... Dacă voiú cădea în abis, rămân în locul acela până dimineată, tu vei putea profitá de rătăcirea mea.“

„Nu tu mergi înainte, — zisei eú, — ei eú, căci am ochi mai buní.“

Íar Swiatechi:

„Dacă nu-mí rup azi gátul, tot imí sfârșese viața în canal... mie mí-e tot una.“

Începurăm a ne certá.

Într'aceea se făcuse întunerec besná. În sfârșit ne invoirăm să tragem sorți.

Soartea cade pe Swiatecki și el porneșce înainte.

La început drumul e destul de larg, dar mai târziú devine tot mai îngust. Cât putem privi, în giurul nostru sânt tot abisuri, de sigur foarte adânci.

Drumul devine și mai îngust și sub picioarele noastre se desfac niște pietri, carí cu șgomot se rostogolesc deval.

„Voiú merge pe mâni și pe picioare, căci altcum e imposibil, — zise Swiatecki.“

Și 'ntr'adevăr asá erá și mergeam pe brânci ca doi șimpanzi.

Darâ în curénd observaí, cá nu mai merge nici asá. Drumul nu e mai lat decât spatele unui cal. Swiatecki se aședá călăreșce, eú asemenea, ne propțiam în mâni și încetul cu încetul alunecam înainte. În curénd îmbrácámintea noastră toată se făcú zdreanță.

Dupá un timp scurt, aud vocea lui Swiatecki:

„Wladek!“

„Ce-í?“

„Nu mai e drum.“

„Ce urmează acum?“

„Un gol... Trebuie cá e un abis.“

„Í-a o peatrá și svérle-o la vale... să ascultám când picá.“

În întunecime aud cum Swiatecki scotoceșce cu mânilé pe pámént, să afle o piatrá.

„Fii atent... arunc!“

Eú ciulíí améndoue urechile.

Tăcere adâncá.

„N'ai auđit nimica?“

„Nu!“

„Halal de noi! Bine-am mai ajuns! Trebuie cá abisul e de vre-o câteva sute de metri! Mai aruncá odatá!“

Swiatechi luá alta piatrá mai mare și o aruncá. Íarăș nici un semn!

„Abisul e fără fund! — observá Swiatecki.“

„Fii cuminte acuma! Trebuie să rămânem asá ședénd aici până dimineată!“

Și asá și făcurăm. Swiatecki mai aruncá vre-o câteva pietrii; totul e insedar. Trece o orá, trec doue; în sfârșit aud vocea lui Swiatecki:

„Wladek, nu adormí... Nu ai vre-o țigaretá?“

„Am țigaret, darâ nu am chibrite. E de desperat. De abíá poate fi la miezul nopțiií.“

O ploaie deasă și măruntá începe a picá. Noapte neagrá și impenetrabilá giur împregiur.

În curénd ne este foarte frig și ca să mi se amărească starea mai tare, începe Swiatecki cu filosofăriile lui:

„Ce e viața? Scurtá vorbá, viața e o porcárie. Se zice: Artá! Artá! Împreună cu artá tot să me... O simplá copiare a naturei, și totuș e un ce ordinar. Adevératá artá nu esistá pe lumea aceasta... numai natura. Se poate întéplá, cá și natura e porcárie. — Mai cuminte ar fi, să sar aici la vale... și totul s'ar sfârși. Aș face-o dacă aș avea rachiú, de oare ce inse nu am, nu sar, căci m'am jurat să nu-mí daú sufletul în stare normalá.“

Eram obiçnuit cu palavrele lui Swiatecki Darâ vorbele lui în tăcerea aceasta, în frigul și în întunerecul acesta, la marginea abisului, me predispuerá și pe mine. Norocul meú cá încetá. Mai aruncá vre-o câteva pietrii, repetá de vre-o câteva ori „nici un sunet“ și apoi tăcurăm améndoí timp de 3 ore.

Atunci mi se părú, cá se ivesc zorile; de-odatá

auzirăm de asupra noastră cronecănit și loviri de aripi.

Eră încă tot întunec și nu puteam să observ nimica, dară eram convins că sus zboară niște vulturi. „Cra! Cra!“ răsuna tot mai tare prin întunec. Pe mine me puse în uimire, că auzii atâtea guri, ca și când ar fi legioane de vulturi. La tot casul acele anunțau ivirea dimineții.

După câțva timp îmi puteam observă mânilor, cari erau proptite de pământ, apoi se rădicară înaintea ochilor mei conturile umerilor lui Swiatecki.

Cu tot momental devenia tot mai luminos.

Făcui observări amenunțite și admirai schimbarea colorilor, când me intrerupse strigătul lui Swiatecki:

„O, noi proștii de noi!“

Umerii lui dispărură din ochii mei.

„Swiatecki, — strigai eu, — ce faci?“

„Nu răcni! Deschide-ți ochii!“

Me aplec și privesc la vale — ce vęd? Noi ne aflam pe o stâncă, care eșia în afară spre o livadă, la o înălțime de 1½ metru peste ea. Mușchii impedecară producerea sunetului petrilor aruncate de noi; în depărtare se vedea un drum și pe el niște cioare, pe cari eu le cređusem vulturi. Foarte ușor, trebuia să ne lăsăm numai jos și puteam merge în tihnă acasă.

Dară noi ședurăm noaptea întreagă pe stâncă și ne clănțăiau dinții de frig.

Nu șeiu de ce-mi resări prin minte această aventură, petrecută înainte cu un an și jumătate, tocmă când așteptam pe stăpânul.

Aducerea aminte îmi dădă curaj și zisei lui Swiatecki:

„Mai țini minte, Autek, cum cređurăm noi atunci, că ședem la marginea abisului, și când colea înaintea noastră, — drumul oblu? Așa va fi și acum. Sântem săraci lipiți, stăpânul să ne scoată din atelier, și totuș toate se pot încă schimbă. De sigur se va deschide și pentru noi un izvor de glorie și de bani...“

Swiatecki ședea și-și încălția o cismă și mormăia: Viața se compune din aceea, că dimineța îți încălți cismele, iar seara le desculți; și numai acela e cuminte, care are curajul să se spânzure; dacă el nu a făcut asta, cauza e că e nu numai cel mai prost, dară și cel mai laș.

Erumperea optimismului meu intrerupse firul gândurilor sale; el își ridică ochii asupra mea și zise:

„Tu în special ai drept să fi vesel; alaltăeri te a scos Sustowski din casa sa și din inima fetei sale și azi te va scoate stăpânul din atelier.“

Cu părere de reu recunosc că Swiatecki avea dreptate! Cu trei zile mai înainte eram încă mirele Casiei Sustowski, și marți dimineța... așa-i! Marți primii de la tatăl ei următoarea scrisoare:

„Stimate dle!

„Fata noastră cedează rugărilor părinților ei și e de acord că logodna trebuie revocată, căci pentru ea avea să fie o nefericire. Ce e drept, ea ar fi aflat ori și când adăpost la sinul mamei sale și în casa tatălui ei; dară noi ne-am cređut datorii a face, ca lucrurile să nu ajungă așa departe. Nu atât starea dtale materială, cât mai mult caracterul dtale copilăros și superficial, pe care cu toată grijea cea mare

nu l-ai putut ascunde, ne indeamnă pe noi și pe fata noastră, să stricăm logodna și să intrerupem legăturile ce le am avut cu dta. Cu toate acestea bunăvoința noastră o vei avea pe mai departe.

„Cu toată stima:

„Heliodor Sustowski

fost president al fostei comisiuni de finanțe a regatului Poloniei.“

Așa sună scrisoarea.

(Va urmă.)

Trad. de:

Octavian Mureșianu.

C o l i n d e

Din comuna Șard, comitatul Albei-Inferioare.

Colo 'n susu mai în sus,
Domnului Doamne,
Este-un măr mare 'nflorit,
Un' prânzeșce Dumnezeu,
Cu toți sfinții 'n giurul seii.
Da nimeri Sân-Petru
Pe-un cal alb tot inșpumat,
Grăi Domnul Dumnezeu:
— Ha! cu noi Petre la prânz.
— Eu n'am venit să prânzesc,
Și-am vint' să ve povestesc:
Iuda 'n rai ca ne-o lunat,
Ce-o fost bun tăt ne-o luat:
Chiele și crucea sfântă
Și găleata de botez
Și stâlpari de busuioac
Și luna și soarele
Și cu tâte stelele.
Și raiu s'o 'ntunecat
Și iadu s'o luminat.
Dumnezeu sfântu grăi:
— la Petre bicu 'ntr'o mână
Și poenesc,
Fulgerșce,
Ca Iuda s'o spăimântă,
Jos la besnă s'o lasă,
Ce-o luat tăt o scapă,
Și tu Petre li-i luă
Și 'n raiu lăte li-t băgă,
Raiu iar s'o lumineă
Și iadu s'o 'ntunecă.

Sus la poarta cerului,
La umbra gutătului,
Sânt tri pu' de porumbei
Albi ca tri luceferei,
Se luară
Și sburără
La mijlocu satului,
Pe casa bogatului.
— Bună-i cina bogat mare!
— Dacă-i bună, nu-i de ține,
Că-i de-on om bogat ea mine.
Și de-acolo se luară,
Îngereșce că sburără,
Până 'n capu satului,
Pe casa săracului.
— Bună-i cina, sărac mare!
— Dacă-i bună, ha! la ea,
C'om cină căl' om avea.
După aia ne-om culcă.
Cei tri pu' de porumbei,
Albi ca tri luceferei,
Puse șeana pe tri cai,
Se suiră 'n sus la rai.
De tri ori ingenuchiară.
Puse mâna, descuiară,
Ce vędui me spăriară:
Că casa bogatului:
În mijlocu iadului,
În vâpaia focului,
Și masa săracului,
În mijlocu raiului,
În lumina soarelui.

Com. de

Enea Pop Bota.

SALON.

Gândiri și reflecțiuni.

De Carmen Sylva.

Wir sehen jetzt durch einen
Spiegel in einem dunklen Wort.

Puțină dintre pământenii s'a bucurat de al șezezecelea an, ca mine. Când numărăm 20 de primăveri, ardeam de dorul a me găsi cu viața în pragul anului al șezezecelea. Îmi inchipuiam că acesta va fi limanul odihnei și al păcii, și că viața mea întimpinată de la început de arătări furtunoase, liniștinându-se va apune într'un amurg de vrajă. Viața-mi este acum mai mult inoelnică și enigmatică până în sfârșit. Nu viața se alină, ci sufletul. Nu viața ar fi mai prietinoasă, ci mai de grabă ochii ce o privesc. Te împaci cu ea, ne mai luptând așa de crâncen împotriva sorții, pe care cerci a o stăpâni până ce te birue de câteva ori. Și într'adevăr, treci în resignare, inima nu o mai sfășie mila, fiind că te convingi că toți muritorii au să facă școala suferințelor.

În cei dintâi 30 de ani, mai totul am trăit ce este dat unui om a trăi: suferințe de tot felul, esperințe îmbelșugate, tot ce mi-a fost ursit. Am început a povesti mai pe larg despre acestea, ca să înfățișez cu mulțimea legendelor, despre mine bine și rău grăitoare, purul adevăr. Cei din urmă 30 de ani i-am trăit în munci grele și necasuri mari.

De aci înainte pe neobservate mi se deschid porțile cerurilor, prin cari cei prea iubiți au intrat. Me copleșește o astfel de lumină, încât irțemplările din giurul meu nu me mai neliniștesc. Mi-am sprijinit în suflet o dispoziție spre bucurie, încât me bucur de ziua de mâne, de ceasul ce vine, ca un copil; me bucur de clipa ce se urzește, ca unul ce nu mai are dimineață. O floricea, o rază de soare, o față gingașe, frumoasă, un ehip bătrân sfânt, o vorbă, un cântec, un acord, o frunză, o vietate, o străfulgerare, o binefacere... și atât de adese me ispitesc, ori de avut-am în viața mea multe decepții. Nici una! Nici odată! Căci Dumnezeu mi-a dat ochi de vedut și urechi de audut. Și nu am așteptat de la nimenea mai mult decât mi-ar fi putut da. Ba adese-ori mi s'a dat mai mult decât așteptam. De atâtea ori îți amărești viața, fără cauză, prin aceea că te opui a iubi pe oameni pentru că nu sunt așa cum ți-i inchipuești în plăsmuirea ta ideală. Sunt atât de fericită, că m'a lăsat natura să ved în ori ce față numai frumosul, și în fiecare caracter numai părțile nobile. Astfel de ochi mi-a hărăzit Dumnezeu. Pentru aceea în ochii mei nu sunt nici vrăjmași, nici prietini, ci numai suflete.

Din dicționarul meu sunt șterse două cuvinte: familie și străini. Mi-a fost rânduit să-mi părăsesc familia spre a adopta un popor întreg, și familia ce trebuia să o întemeez pe pământ s'a înălțat la cer. În calea mea străin nu întâlnesc, fiind că toți îmi sunt ca și frați și inima mea e deschisă pentru toți.

Copilul meu din cer mi-a încredințat patria și poporul său și prin floarea bătrâneții a trebuit să-mi căștig dulcele nume de: „Mama Regină“. Mamă trebuia să fiu eu tuturor. Și ce așteaptă o mamă? Recunoștință? Recunoștința mi se dă mai mult decât merit. Pentru aceea nu cer un ban mai mult decât posedă fiecare și nici acela nu-l cer pentru mine, ci pentru cei cari pătinesc. Unul se milostivește, altul nici decât, da, nu se poate jertfi. Pentru ce să pretinzi atunci?

Unul e îndrăzneț și prin urmare sincer până la estrem; altul se dosește și nu spune bucuros adevărul, e înse foarte complasant și rezervat, fiind că pe el însuși îl supără toate. Unul are o voință de fer, altul e fără voință, în schimb înse dispune de prevedere și cautiune. Dacă greșești în alegerea puterilor și condamni pe cel cu fantasia bogată să scrie la socoteli, ori dacă pe slujbeșul sombru îl alegi de povestaș și mai adaugi: „acestea le poate face, dacă are avere“, atunci vei întimpina numai decepții. Dacă vom studia înse facultățile corporale și însușirile moștenite, cum și calitățile spirituale, vom găsi fiecare unde este mai potrivit, ca lumina lui să radieze mai hotărât. De aci provine, că nici când nu găsește pe cineva schimbat. — Neavând nici o putere asupra impregturărilor și referințelor, s'a întemplat să fiu pe 10-20 de ani despărțită de aceia cari îmi erau dragi. La prima întâlnire înse mi se părea că tot la olaltă am fost și vorbiam ca și cum am veni dintr'altă odaie. Oamenii pe cari nu i-am iubit, durere, nu i-am putut îndrăgi nici mai în urmă, cu toate că me străduiam să-i iubeșc, știind că nu e lucru creștinesc a nu-i iubi. Dacă vrei să fii creștin, nu ești în drept să aibi simțeminte de simpatie și antipatie. Și toți pământenii flămândeșc, ei sunt bolnavi, ei mor, și cei mai mulți sunt săraci și din cauza sărăciei nu ajung desvoltarea îndeplinită.

În sfârșit fiecare trăiește spre folosul tuturor, fiecare să lase semenului său posibilitatea ca să lumineze după puterea focului său. Unul e ca un foc de paie, altul foc artificial, celalalt o vecinică liniștită candelă într'o capelă, altul o rază de lună, unul un foc rătăcitor, altul un licuriciu, un cărbune, o făclie, un far. Puțină înse se apropie de lumina soarelui. Ferice de noi, cei cari întimpinăm vre-o rază de soare, sau chiar vom purta un soare la inimă, la care totul se desmiardă. Și aceasta bătrânețe lipsită de strălucire și sclipire, trebuie să fle un soare mare cald, sau cel puțin un cuptor bun, mare, care să dea căldură casnicilor, prietinelor și vrăjmașilor, călătorilor și creștinilor deopotrivă.

Întrasem odată ca copilă la o damă bătrână. Ea ședea în razele resăritului citind din biblia sa, și ascundându-și ochelarii se întoarce spre mine cu un suris plin de soare. Și surisul acesta m'a petrecut luminându-mi viața întreagă, singurul lucru de invidiat pe pământ. Un astfel de zimbet cald, îndurate Doamne și infiltrează în inima mea pentru restul vieții, ca toți ceilalți să gândească ee am cugetat: Dumnezeu te binecuvinteze „60 de ani“ și bătrâneța cu toate bucuriile și bunătatea ei. Dumnezeu dăruiește-mi putere de a încălzi pe toți; alte nu doresc, până în ceasul fericit când cei ce me așteaptă me vor impresora, iar eu întinerită și întărită voi rupe cătușele pământești, me voi desbrăca de hațna de lut, vorbele neguroase vor amuți, și totul numai ferice va fi din veac în veac.

LITERATURĂ.

Postul de prim secretar al Asociațiunii devenind vacant prin demisiunea dlui dr. Cornel Diaconovich, la concursul publicat de comitetul Asociațiunii până la termenul de 31 decembrie 1903, precum aflăm din „Transilvania“, organul Asociațiunii, auzim din Brașov. Cererile intrate la concurs s'au predat unei comisii în persoanele dlor dr. At. Marienescu, Parteniu Cosma, dr. Eusebiu R. Roșca și dr. I. Beu ca notar al comisiei, ca să le studieze și să facă propunere adunării generale. Pân' atunci, comitetul a autorizat pe dl dr. Cornel Diaconovich să conducă afacerile de prim-secretar.

Premiul Princesei Alina Știrbei se va decerne în sesiunea generală din 1914 a Academiei Române pentru cea mai bună scriere în limba română despre „Principiile morale și creștinești de care trebuie să se conducă părinții în educațiunea copiilor lor“. (Decis. 6 aprilie 1902.) „Această scriere va arăta în mod metodic legile morale care trebuie să conducă pe om în viață și mijloacele ce trebuie întrebuițate de părinți și de crescători, pentru ca germeii cîrințelor morale să fie desvoltați și întăriți treptat în inima copiilor și a tinerimii, pentru ca voința acestora să fie îndrumată cu constanță spre tot ce este bun și virtuos, precum și spre îndeplinirea datoriilor multiple ale omului; în fine pentru ca copiii și tinerimea să fie de timpuriu astfel conduși, ca germeii celor bune să nu fie slăbiți într'ensii, iar germeii celor rele să nu fie opoșiți și incurajați“. (Din actul de donațiune.) Autorii vor avea în vedere și următoarea programă întocmită de Academie: 1. Mamele mai tuturor ființelor viețuitoare de pe pământ își alăptează și cresc singure puii lor. Așa trebuie dar să facă și toate femeile cu copiii lor. Femeia care nu-și apleacă singură copilul nu e mamă adevărată. 2. Copilul se poate încredința îngrijirii unei alte persoane, doicei, numai când mama e bolnavă și nu-l poate alăpta singură fără pericol pentru sine sau pentru copil. Condițiunile ce trebuie să întrunească doica, ca: să fie de aceeași naționalitate și religioasă, să fie pe deplin sănătoasă, morală, fără deprinderi rele, etc. 3. Părinții trebuie să privegheze neîntrerupt la creșterea copilului, care nu e bine să fie lăsat în seama doicei sau numai în a servitorilor. Simțul părintesc trebuie ținut totdeauna viu în mintea copilului. 4. Când copilul începe a pricepe și a vorbi, părinții îi vor insufla iubirea și respectul de tată și de mamă, aducându-l în același timp la cunoștința și credința că pe lângă ei mai e un părinte, mai mare și mai puternic, Dumnezeu, care ține pe toți. În legătură cu acestea și treptat, vor învăța copilul să iubească și să respecte și pe crescătorii, învățătorii și binefăcătorii săi, precum și pe toți cei mai vârstnici decât el, de ori ce treaptă, numai de omenie să fie. 5. Nu-i vor permite nici odată și sub nici un cuvânt fapte rele sau vorbe reprobabile de morală și de bunăcuviință. Muștrările ce vor fi siliți a-i face vor fi cumpătate; de asemenea pedepsele cari nu vor fi dintr'odată aspre, ci treptate și în raport cu greșeala. 6. Când copilul se va face mai mare, controla va fi îndreptată și asupra vieții afară din casă. 7. Părinții sunt datorii să învețe copilul să fie cumpătat, strîngător, filantrop și cu durere și milă față de cei nevoiași, și

de instituțiunile de binefacere. Îl vor învăța preceptele Sf. Evanghelii și respectul legilor. 8. Părinții vor mai deprinde copilul a vorbi la început numai limba maternă, învățarea și cultivarea altor limbi putându-se face mai târziu. 9. Îl vor învăța de asemenea să iubească pe semenii săi. Să iubească patria, să o apere la nevoie și să-i aducă servicii cât va trăi. 10. Pentru a isbuti înse în toate acestea, părinții vor trebui să premeargă cu exemple bune, să nu facă sau să vorbească nimic din ce ar putea să fie dăunător copilului, și să aibă totdeauna în vedere că iubirea și respectul nu pot fi câștigate sau menținute, dacă nu sunt observate de amândouă părțile. Premiul este 8500 lei, în care sumă se cuprind premiul autorului și cheltuelile de tipărirea scrierii (de minimum 30 coale de tipar garmond), în 1000 exemplare, din cari 800 ale autorului și 200 ale Academiei. Termenul prezentării manuscrisurilor la concurs este până la 1 septembrie 1913.

Societatea numismatică română, despre a cărei înființare am informat și noi publicul, s'a constituit la București, la finea anului trecut. Înteu s'au votat statutele, apoi s'a făcut alegerea consiliului de administrație. Președinte de onoare a fost proclamat dl D. A. Sturdza, președinte activ dl Mihail Sutz, vicepreședinte dl Gr. G. Tocilescu și alți șapte membri în comitet.

Încă un călindar. Zilele trecute primiram din București un nou călindar care sub titlul: „Almanahul Sanitar Ilustrat“ a apărut pe 1904 pentru prima-ora în România sub îngrijirea dlui doctor I. Ștefanescu, subdirectorul serviciului sanitar. Almanahul conține articole scrise de medici cu învățăminte foarte folositoare pentru fiecare; peste 40 de ilustrațiuni, între cari pe toți directorii serviciului sanitar de la 1861—1904; adresele personalului sanitar din întreaga țară, pe ale medicilor, veterinarilor, farmaciile și droguerile cu emblema și numele diriginților. De vîndare la agenția de publicitate Carol Schuler, București, strada Doamnei 23. Prețul 1 coroană și 30 fileri.

Trei cuvîntări. A apărut în o ediție separată la București: „Trei cuvîntări“, rostite în corpurile legiuitoare, în noiembrie și decembrie 1903, de Dimitrie Sturdza, președintele consiliului de ministri, membru al Academiei Române.

T E A T R U.

„**Mița cu clopot**“ în Recița-montană. Reuniunea română de cântări din Recița-montană a dat a treia zi de Crăciun o serată musicală-teatrală, sub conducerea harnicului învățător dl Iosif Velceanu. Cu asta ocaziune, precum anunțăm, s'a jucat și „Mița cu clopot“ comedie populară într'un act cu cântece și joc de Iosif Vulcan. Despre succesul acesteia, corespundentul „Drapelului“ scrie următoarele: „Am vădut predându-se până acum din partea Reuniunii noastre o seamă de piese teatrale și tot de-atâtea ori piesele dlui Vulcan au fost adevărate bombe slobodite în sala de reprezentare. Așa au avut succes neașteptat, splendid și perfect, piesa „Ruga de la Chiseteu“, tot astfel a plăcut piesa „Sărăcie lucie“ iar de asta-dată „Mița cu clopot“ pare că le-a iutrecut pe toate. E incontestabil, că piesele acestea, scoase din viața poporului, sînt și vor fi totdeauna

mai bine primite din partea publicului, iar diletanții le vor jucă totdeauna mai cu drag decât pe altele streine de modul lor de gândire și acțiune. Diletanții toți au fost la culme și dacă totuși relevăm deosebit prestațiunea unora dintre ei, o facem pentru că aceștia au fost perfecți în sensul strict al cuvântului. Așa au fost dnii I. Muntean și A. Sabău în rolurile moșilor. Fardați bine și în costume potrivite, acești doi diletanți abia și-au putut desface rolul din cauza aplauselor. Tot așa a fost neîntrecut crânicul „stâlpul bisericii“, dl S. Bërnau, iar dascălița Rafila (dna M. Iovița) a secerat ca de obicei salve de aplauze. Au fost aplaudați încă candidatul de inv. (dl I. Uzum) și logodnica sa Medreana (dra M. Baulescu), iar epitropița Pelagia (dna M. Bërnau) și sotul Chirilă (dl I. Bërnau) și-au predat cu pricepere rolurile. Costumele au fost alese cu gust, iar cântările improvizate au ridicat mult efectul. Piesa s'a încheiat cu o horă jucată pe scenă de întreg personalul, slobozindu-se cortina între furtunoasele aplauze ale publicului.

Concert și teatru în Roman Petre. Corul vocal din Roman-Petre, Petrovoselo, a aranjat la 7/20 ianuarie în Otetul Central de acolo un concert de coruri bărbătești, între cari și o declamațiune. Apoi s'a jucat „Sărăcie lucie“ comedie populară într'un act, cu cântece și joc, de Iosif Vulean. În fine dans.

Reprezentare teatrală în Vizocna. Inteligența română din Ocna-superioară, Vizocna, a aranjat a treia zi de Crăciun o reprezentare teatrală în sala școlii gr. or. din Ocna-superioară. S'a jucat piesele: „Trei doctori“ comedie localizată și „Cinel-Cinel“ comedie de V. Alecsandri.

Concert și teatru în Ocna Sibiului. Corul plugarilor din Ocna-inferioară, Ocna Sibiului, a dat la 7/20 ianuarie concert și reprezentare teatrală sub conducerea parocului Isaia Popa. Afară de cântările corale, s'a jucat: „Barbu Iăutarul“ canțoneta de V. Alecsandri și „Vlăduțul mamei“ comedie de I. Lupescu.

Concert și reprezentare teatrală în Ghilad. Corul vocal gr. or. român din Ghilad a dat la 6/19 ianuarie un concert de cântări și declamațiuni, cu un program bogat și variat. S'a jucat și „Clopoțelul farmecat“ în 3 tablouri, prelucrat după H. Schmidt de N. Băiaș, predat de școlari și școlărițe.

Reprezentare teatrală română în Turda. Meseriași români din Turda vor aranja la 31 ianuarie n. o petrecere de dans în otetul „Europa“. Înainte de petrecere se va reprezenta piesa: „Vlăduțul mamei“ sau „Bucovna n'a învățat“, de Lupescu.

Serată musicală-teatrală în Seliște. Corpul învățătoresc de la școala gr. or. din Seliște a aranjat la 6/19 ianuarie o serată musicală și teatrală în sala festivă a școlii. Serata s'a început cu 4 coruri de copii. Apoi s'a jucat „Cinel-Cinel“ comedie cu cântece într'un act de V. Alecsandri și „Cisla“ operetă comică de C. G. Porumbescu. În fine dans.

Serată musicală teatrală în Banabic. Tinerimea română din Banabic va da la 11/24 ianuarie concert de cântări și declamațiuni. Se vor jucă și piesele: „Otrava de hârciog“ și „Otrava femeiască“.

Concert în Tilișca. Reuniunea femeilor române din Tilișca va da la 24 ianuarie st. n. concert cu concursul unui grup de teologi din seminarul Andreian.

Situația Teatrului Național din Craiova, după informațiunile „României Musicale“ din București, a ajuns în mare decadentă. Societatea dramatică de acolo se descompletează pe fiecare zi, căci cei mai valoroși artiști s'au retras și se retrag mereu din sinul ei. Din cauza aceasta, numita revistă propune desființarea societății dramatice și retragerea subvenției. În loc cere să se „numească cu salariu fix un administrator, care să se priceapă într'ale teatrului; să se angajeze o trupă compusă numai din artiștii necesari, cu salar fix și numai pentru lunile în cari se vor da reprezentații și, în fine, să se întocmească repertoriul sub aprobarea ministerului, astfel ca să corespundă cerințelor artei și scopului cultural și național al instituției. Prin această reformă statul nu își va lua nici o sarcină bugetară, căci subvenția de 30 de mii de lei, bine întrebuințată, ar ajunge“.

BISERICĂ ȘI ȘCOALĂ.

Pastorală episcopului Radu. Întorcându-se din prima sa visitațiune episcopescă la Roma, Pr. Ssa dr. Demetriu Radu, episcopul gr. cat. al Orădiimării, a adresat clerului și poporului credincios al diecesei sale o pastorală despre aceasta visitațiune. În aceasta pastorală, de toată frumusețea oratorică, distinsul prelat arată prin cuvinte elogioase datoria și dorința sa d'a merge la Roma, unde înaintea cu 24 de ani a sosit în vîrsta cea mai plăcută a tineretelor, unde a primit darul preoției, ca să se vadă „încă odată la sinul scumpei noastre mame Roma, unde ori ce piatră din străvechile sale monumente, mari și dulci cuvinte grăește inimelor românești“. Vorbește apoi în termeni calduși despre audiența sa la Papa Piu X, căruia i-a prezentat rapoartele oficiale despre starea actuală a diecesei sale și în urmă i-a arătat cu glas viu, pe lângă cele scrise, marile chestiuni cari preocupă în timpul de față biserica gr. cat. română, dând expresiune convingerei și speranței neclătinate în sprijinul și protecțiunea sfântului Scaun Apostolic. Răspunsul pe deplin liniștitor ce a primit a cauzat sufletului său cea mai mare mîngăiere. În fine spune, că la rentoarcere a fost primit în audiență și de Maj. Sa regele apostolic în Viena. Și încheie cu binecuvîntarea Sa arhierescă.

Anul nou și Boboteaza în Oradea-mare s'a serbat în toate bisericile românești cu pompa obișnuită. La anul nou, în catedrala gr. cat. a pontificat Pr. Ssa episcopul dr. Demetriu Radu, care și-a cetit pastorală despre care vorbirăm mai sus. În biserica gr. or. a pontificat Pr. Cuv. Sa vicarul Vasile Mangra, ținînd și o predică. După biserica episcopului și vicarul s'au vizitat reciproc; iar șefii autorităților publice s'au presintat la ambii felicitându-i de anul nou; asemenea și-au presintat felicitările și membrii inteligenței române.— La Bobotează iarăși paradă mare și lume imensă prin biserici. Festivitatea militară, după obicei, s'a făcut la biserica gr. or., unde Pr. Cuv. Sa vicarul Vasile Mangra a sfințit apa și a stropit apoi rîndurile soldaților, cari au dat salve și muzica militară a intonat imnul popular.

Cadourile țarului. Țarul a oferit mitropolitului primat al României și archimandritului Nifon, starețul mănăstirii Sinaia, câte o bogată cruce pectorală de aur masiv cu lanț, împodobită cu briliante

și rubine, ca o comemorare a botezului principelui Nicolae al României.

Reuniunea învățătorilor români gr. cat. din giurul Gherlei, publică concurs pentru următoarele teme: 1. Socialismul creștin și învățătorul ca factor al aceluia. (Disertație.) 2. Cum va stărni învățătorul interesarea poporului față de legumărit și stupărit. (Disertație.) 3. Se publică concurs pentru acel învățător, care ar dovedi mai mult rezultat pe terenul practice indicat în tema de sub nr. 2. Resultatul va fi constatat în scris de către directorul școlii și doi membri ai reuniunii filiale din tractul concernent. 4. Se va compune un proiect detaliat și motivat, că în ce mod și cu ce mijloace s'ar putea realiza și promova scopul reuniunii. Pot concura numai membrii acestei reuniuni.

Promoțiune, Dl G. I. Stoian din Bran a fost promovat la universitatea din Budapesta doctor în medicina universală.

C E E N O U ?

Hymen. Dl *Al. Sequens*, profesor de cant și muzică în Caransebeș, s'a logodit acolo cu dsoara *Fecatarina Popescu*. — Dl *Iosif Bardosi*, catechet gr. cat. în Deva și dsoara *Elena Olteanu* s'au logodit.

Balul de anul nou al Curții în București. La 1/14 ianuarie s'a dat în palatul regal din București obiceiul bal de anul nou al Curții. La orele 10, saloanele fiind pline de invitați, regele, regina, principele Ferdinand și principesa Maria s'au făcut intrarea cu toată casa militară și cu serviciul de onoare, îndreptându-se către sala tronului unde se ține, numai cu aceasta ocazie, un cerc restrâns. Sala tronului eră pentru prima-ora împodobită cu toate drapelele și stindardele cele vechi ale armatei, drapele și stindarde, cari în majoritate au fost la foc pe câmpiile Bulgariei. Tot asemenea erau espuse „Dorobanțul“ și „Coloana Triumfală“ daruri recente ale armatei. Au luat parte la bal, tot corpul diplomatic cu doamnele; toți ministri, afară de dl Sturdza indispus, cu doamnele; presidentul camerei și al senatului, primarul C. F. Robescu, mai mulți foști ministri dintre cari notăm pe dnii Nieu Filipescu, Ioan Grădișteanu, mai mulți senatori și deputați cu doamnele, membrii înalțelor Curți de cascație și compturi, membrii corpului consular, ai curții de apel, ai tribunalelor, consiliul comunal, funcționarii superiori și șefii de serviciu ai diferitelor ramuri de administrațiunii publice, dnii oficeri generali și cei superiori și inferiori ai garnisonii, numeroși reprezentanți ai proprietății și comericiului și un număr mare de persoane distinse din societate. Îndată după intrarea părechei regale și a principilor moștenitori în sala splendid iluminată, danțul începă cu animație, în care timp regele și regina au convorbit cu cea mai mare parte din persoanele invitate. Dansul a început printr'un quadril de onoare dansat de principesa Maria cu majorul von Mutius, având de vis-à-vis pe dl Costică Stoicescu cu doamna Scarlat Pherekyde. Acesta a fost singurul dans la care principesa Maria a luat parte. Regina și principesa Maria erau în alb cu coroane de briliante pe cap. La ora 1 s'a servit supeul, la care au luat parte, în patru serii, toți invitații prezenți, în total peste 1200

persoane. Tot timpul cât a durat supeul, danțul a urmat nentrupt până la orele 5 dimineața, când s'a terminat balul. Regele, regina, principele și principesa s'au retras la orele 3,

Dl Aurel C. Popovici poate să se întoarcă acasă. Se știe că dl Aurel C. Popovici a fost condamnat la Cluj pentru „Replica“ la patru ani de temniță ordinară. Depunând cauție de 5000 florini, a fost lăsat liber până la deciderea recursului de nulitate. Atunci dsa a trecut în România, de unde nu s'a mai întors. Acum, la cererea sa, tribunalul din Cluj a constatat, că trecând 5 ani, dreptul de urmărire s'a prescris și dsa se poate întoarce acasă.

Apel către Români. Secțiunea etnografică a Museului național din Budapesta roagă pe dnii preoți, învățători și tot poporul românesc să binevoiască: 1. a trimite toate obiectele, lucrurile, ce poartă pe sine — și dau bueros — colindatorii ca: vifleim, steaună, comănac, zale, sabie, turecă, păpușe, instrumente musicale pe lângă o descriere scurtă. Acei domni, cari cunosc notele să pună pe (un glas) note cântările, colindele și altele, ce se vor mai ivi. Se mai trage luarea aminte acelor ce voiesc să stee în ajutor Museului național pentru a face cunoscut obiceiurile și credințele strămoșești ale poporului românesc adecă: 2. să descrie acele datini, mistere, jocuri, credințe și alte obiceiuri populare de la sf. serbători în mod cronologic, începând cu sf. Varvara (4 dec.) până la Întimpinarea Domnului (2 februarie). În fine binevoitorii să: 3. descrie pe larg felul și numele mâncărilor găsite cel puțin din ajunul Crăciunului, Crăciun și Anul-nou. Tot ceea ce s'ar trimite să se pacheteze bine și să se trimită neplătite pe adresa aceasta: Seemayer Willibald, igazgató Budapest, IX., Csillag-uteza.

Conferențele publice din Sibiiu atrag în continuu lume multă. În duminica înainte de Crăciun a vorbit dl dr. Petru Șpan despre „rolul poveștilor în educațiune.“ Subiectul dezvoltat cu mult succes a făcut mare plăcere auditorului. Conferența s'a ținut în sala de ședințe a palatului comitatens. Ea a fost ultima în ciclul acesta. În curând va începe o serie nouă.

Casa „Tribunei“ vândută. Săptămâna trecută s'a vândut prin licitațiune publică în Sibiiu casa repozatei „Tribuna“ de acolo. A cumpărat-o dl Ioan A. Preda cu 30.800 coroane.

Descoperiri nouă de aur în Sânt-Miclăușul-mare. Se știe că în anul 1799 s'au găsit multe obiecte de aur în St. Miclăușul-mare, cari sub numele de „Tesaurul lui Attila“ au ajuns în museul imperial din Viena. Acum se svoneșce că s'ar fi găsit din nou și alte obiecte, ale căror urmă s'a pierdut. Doi copii se jucuă pe hotar și au vëndut o comoară de aur în pământ. Au desgropt lucrurile și au observat că de capetul lor mai atărnă un obiect. A putut fi coif sau coroană, căci copiii știu numai atăta, că a fost o bucată mare de metal galben. Un țeran din Keglevichház a recunoscut, se vede, metalul și l-a cumpărat cu câțiva bani de la copii. De atunci s'a pierdut urma țeranului.

Piese musicale confiscate. La Caransebeș s'au confiscat la ordinul judeului investigator din Timișoara piesele musicale ale dlui I. Vidu: „Marșul lui Iancu“ și „Haidați frați“ apărute în curând în tipografia diecesană de acolo.

Aû murit: *Ana Daianu* n. Munteanu, mama dlui dr. Elie Daianu protopop gr. cat. în Cluj, în Cut la 2/15 ianuarie; — *Augustin Egri* de Esztró, paroc gr. cat. român în Dindileag, comitatul Sătmar, la 1/14 ianuarie, în etate de 49 ani; — *Iacob Oanea*, director al scoalei fundatiionale din Borgo-Prund, în etate de 57 ani; — dr. *Ioan Petran*, profesor la Institutul teologic-pedagogic ortodox român din Arad, la 17 l. c., în etate de 40 ani.

D I N L U M E .

Locuința unei regine. Într'un articol apărut la „die Woche“ Carmen Sylva ne dă o amănunțită descriere a unei „case ideale“ așa cum ar dori să o aibă. Și pe când mulți ar crede că augusta scriitoare nu mai apreciază decât „palatele îmbrăcate în covoare d'Ispahan“, cu o plăcută surprindere aflăm că ideala locuință a reginei-poete este o simplă casuță cu odăi luminoase și pereți albi și cu o mobilă cât se poate de simplă și redusă. Această locuință ideală Carmen Sylva o descrie până în cele mai mici amănunte indicând distribuirea camerilor cât și mobilarea specială fiecărei odăi, după destinația ei. Trăsătura caracteristică este simplitatea unită cu cel mai artistic gust. Un singur lux e admis în casa reginei, pe lângă ferestrele cele mari, și anume cărțile. Biblioteca ar trebui să fie în orice

casă încăperea principală, odaia în care să se reunească familia în lungile seri de iarnă. Rafturile pline de cărți sunt pentru ori ce cameră cea mai frumoasă podoabă. O casă în care nu se găsească cărți, e pustie; numai în societatea cărților omul nu se simte singur. Arătând și marea înținerire ce are în educația copiilor obiceiul de a citi și de a se familiarisa cu cărțile, regina-și termină articolul cu un „ceterum censeo: Într'o casă trebuie să se găsească mai presus de toate cărți“.

Universitate de femei. Ministrul instrucțiunii publice din Rusia a hotărît înființarea în anul 1904, a universității de femei din Odesa. Numărul studenților regulat înscrise va fi de 600, iar al auditoarelor numai de 30. Procentul studentelor evreice admise va fi 10 la sută. Universitatea va avea numai 2 facultăți: de litere și științe cu câte 2 secțiuni. Durata studiilor va fi minimum de 4 ani pentru absolvire și 6 pentru licență.

Călin darul săptămânei.

Dumin. după s. Botez v. 8. Ev. inv. 11. Ev. lit. Matei 1 12—17.

Ziua sept.	Calendarul vechi	Calind nou
Duminică 11	C. Teodosie	24 Timotei
Luni 12	M. Tațiana	25 Pavel. Anania
Marti 13	M. Ermil	26 Paula
Mercuri 14	PP. din Sinaia	27 Ioan Crisost.
Joi 15	C. Pavel	28 Carol
Vineri 16	Lant. Ap. Petru	29 Franc. Sales
Sâmbătă 17	† C. Antonie	30 Martia

Proprietar, redactor răspunzător și editor: **IOSIF VULCAN.** (STRADA ALDÁS NR. 14/296b).

BIHOREANA

institut de credit și economii
societate pe acții

în ORADEA-MARE.

Capital social 600.000 coroane.

1. Primește bani spre fructificare pe lângă libele de depuneri, sau în cont curent și după banii depuși spre fructificare plătește interese de 4½%. Darea după interesele de depuneri o plătește institutul.

2. Acoardă împrumuturi ipototecare.

3. Acoardă împrumuturi simple țărănești pe obligațiuni cu cavenți (credite personale țărănești.)

4. Escomptează cambii (polite), efecte și pretensiuni sigure către case publice cu scadențe fixe.

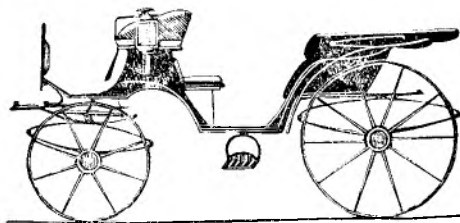
5. Acoardă împrumuturi pe lângă amanetare de efecte (lombard).

6. Acoardă credite cambiale și de cont curent cu acoperire ipototecară, sau de alta natură.

7. Îngrășează afaceri economice și tot felul de afaceri de bancă.

1—12

Diracțiunea.

LEOPOLD BODÁNSZKY fabricant de trasuri

Oradea-mare, strada Szilágyi Desső,

lângă teatru, casa proprie.

Cu onoare aduc la cunoștința onor. public, că în localul fabricii mele, țin un

magazin de tot felul de trasuri noue

cu prețuri foarte moderate.

Fabrica mea se angajează la ori ce lucrări de faurărie, rotărie, satlerie și de lucire, precum și la ori ce renovări.

Cu stimă

Leopold Bodánszky

(4—10)

fabricant de trasuri.